Malmö stad
Stadskontoret

Tjänsteskrivelse

Datum
2026-10-20
Vår referens
Åsa Pahlmblad Gartberger
Verksamhetscontroller
asa.pahlmblad@malmo.se

Remiss Utbildningsdepartementet - Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)

STK-2026-1106

Sammanfattning

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37). Utredningen lämnar förslag som syftar till att alla förskolor i Sverige ska ges likvärdiga förutsättningar att erbjuda alla barn en utbildning av god kvalitet. I utredningen övervägs även hur en obligatorisk förskola kan införas för vissa barn som behöver stärka sin språkutveckling i svenska.

I beredningen av ärendet har förskolenämnden yttrat sig och deras yttrande ligger till grund för förslaget på samlat yttrande från Malmö stad.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 261026 Remiss Utbildningsdepartementet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)
- Förslag till yttrande KSAU 261026 Remiss Utbildningsdepartementet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)
- Remissvar förskolenämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2026-10-26

Kommunstyrelsen 2026-11-04

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet
Förskolenämnden
Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37). I beredning av ärendet har förskolenämnden yttrat sig.

Remissen i korthet

Regeringen beslutade den 21 november 2024 att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag som syftar till att skapa förutsättningar för en mer likvärdig förskola av god kvalitet samt att utreda införandet av en obligatorisk språkförskola för vissa barn i behov av stärkt språkutveckling i svenska. Utredningen fick även i uppdrag att föreslå hur det kan tydliggöras i skollagen att svenska som huvudregel är språket i skolväsendet.

Utredningen konstaterar att förskolornas förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet varierar. För att stärka kvaliteten och likvärdigheten föreslås en nationell reglering av barngruppernas storlek och en miniminivå för personaltätheten. Vidare föreslås en nationell strategi för långsiktig kompetensförsörjning, med målet att på sikt möjliggöra krav på minst en förskollärare i varje barngrupp. Åtgärder föreslås också för en mer likvärdig tillsyn.

Utredningen föreslår även tydligare krav på förskolepersonalens kunskaper i svenska. Huvudmännen ska arbeta för att personal i barngrupp har tillräckliga språkkunskaper för att stimulera barnens språkutveckling. Skolverket föreslås ta fram ett nationellt kartläggningsmaterial som stöd för att bedöma personalens kunskaper i svenska.

När det gäller obligatorisk språkförskola bedömer utredningen att en sådan ordning medför betydande rättsliga komplikationer och därför inte är genomförbar. I stället föreslås andra insatser för att stärka barns deltagande i förskolan och deras språkutveckling i svenska. Förslagen omfattar bland annat en tvåårig försöksverksamhet med språkstärkande arbetssätt och en utökning av den avgiftsfria allmänna förskolan från 15 till 25 timmar per vecka för barn från tre års ålder. Utredningen föreslår även nationell uppföljning av barns närvaro och att ytterligare närvarofrämjande åtgärder utreds.

Därutöver föreslås en obligatorisk språkbedömning i svenska det år barnet fyller tre år. Barn som bedöms behöva språkutvecklande stöd ska få rätt till sådant stöd och tilldelas

en förskoleplats även utan ansökan från vårdnadshavarna. Förskolan ska dock fortsatt vara frivillig, utan krav på närvaro.

Remissinstansens yttrande

Betänkandet har skickats på remiss till förskolenämnden. Nedan sammanfattas nämndens yttrande, som även bifogas ärendet i sin helhet.

Förskolenämnden

Förskolenämnden delar utredningens slutsats att en likvärdig förskola av hög kvalitet är en förutsättning för att stärka barns inskrivning och närvaro och fullgöra förskolans kompensatoriska uppdrag. Nämnden instämmer i hög grad i ambitionerna och huvuddelen av förslagen, men har synpunkter på vissa förslags utformning. Nämnden välkomnar stärkt forskning, nationellt stödmaterial och en statlig strategi för kompetensförsörjning samt ser positivt på en mer likvärdig tillsyn.

Nämnden efterfrågar en tydligare definition av barngrupp vid en eventuell reglering och anser att personaltäthet är ett bättre mått att följa. Regleringar behöver samtidigt ge rektor och huvudman utrymme att organisera barngrupperna utifrån barnens behov och lokala förutsättningar. Nämnden bedömer att förskollärartätheten är av så central betydelse för utbildningens kvalitet att antal barn per förskollärare bör regleras snarast. Barngruppernas sammansättning framhålls som central för likvärdighet och språkutveckling, och nämnden saknar förslag som adresserar denna fråga.

Nämnden delar ambitionen att personal ska ha tillräckliga kunskaper i svenska, men anser att ansvaret i första hand bör ligga på utbildningssystemet. Språkkrav bör knytas till nationellt kvalitetssäkrade utbildningar eller bedömningssystem. Nämnden ifrågasätter språktestning av redan anställda, ställer sig inte bakom ett särskilt nationellt kartläggningsmaterial och framhåller kompetensutveckling och yrkessvenska.

Nämnden delar ambitionen att personal ska ha tillräckliga kunskaper i svenska, men anser att ansvaret för att säkerställa dessa i första hand bör ligga på utbildningssystemet. Kraven på språkkunskaper bör knytas till nationellt fastställda och kvalitetssäkrade utbildningar eller bedömningssystem. Nämnden ifrågasätter behovet av språktestning av redan anställd personal och ställer sig inte bakom förslaget om ett nationellt kartläggningsmaterial. I stället framhålls vikten av kompetensutvecklande insatser, såsom satsningar på yrkessvenska.

Nämnden delar utredningens bedömning att en obligatorisk förskola för vissa barn inte är genomförbar utifrån de rättsliga förutsättningarna. Vidare anser nämnden att underlaget för den förslagna försöksverksamheten med språkstärkande insatser är otillräckligt och framhåller riskerna med homogena barngrupper samt en kort försöksperiod.

Nämnden välkomnar att åtgärder för ökat deltagande i förskolan utreds och betonar vikten av uppsökande arbete, regelbunden närvaro och samverkan. Nämnden välkomnar även förslaget om 25 timmars avgiftsfri allmän förskola per vecka, men efterfrågar en tydligare motivering till omfattningen och anser att ytterligare utökning kan övervägas. Nämnden betonar att förslagens effekter förutsätter en förskola av god kvalitet och att förskolans förutsättningar behöver utredas.

Nämnden instämmer i förslaget om att barn med behov av språkutvecklande stöd ska ha rätt till sådant stöd i förskolan, men motsätter sig utredningens förslag att hemkommunen ska ansvara för obligatorisk språkbedömning. En modell som bygger på barnhälsovårdens uppdrag bedöms ge bättre förutsättningar för likvärdighet.

Nämnden anser att lagändringarna bör samordnas med den nya förskollärarutbildningen och börja tillämpas tidigast i januari 2030. Nämnden framhåller att finansieringen är osäker eftersom utredningens kostnadsberäkningar är övergripande och riskerar att underskatta kommunernas faktiska kostnader. Den statliga kompensationen riskerar därmed att bli otillräcklig, särskilt om de förväntade samordningsvinsterna överskattas. Nämnden efterfrågar därför en mer träffsäker finansieringsmodell samt en fördjupad analys av konsekvenserna för barn, vårdnadshavare och förskolans verksamhet

Vänsterpartiet (V) har inkommit med en skriftlig reservation.

Moderaterna (M) har inkommit med en skriftlig reservation.

Sverigedemokraterna (SD) har inkommit med ett särskilt yttrande.

Stadskontorets bedömning

Förslaget till yttrande utgår i sin helhet från förskolenämndens yttrande. Stadskontoret föreslår dock ett mindre tillägg i syfte att ytterligare tydliggöra osäkerheterna i kostnadsberäkningarna.

Osäkerheterna gäller bland annat det statistiska underlag som används för att beräkna kostnaderna för reglerad barngruppsstorlek och personaltäthet. Underlaget utgår från åldersgrupperna 1–3 respektive 4–5 år, medan den föreslagna regleringen avser åldersgrupperna 1–2 respektive 3–5 år. Beräkningarna bygger dessutom på osäkra antaganden om kommunernas möjligheter att på kort tid anpassa sin organisation och bemanning. Stadskontoret bedömer därför att det finns skäl att ytterligare framhålla behovet av att kostnadsberäkningarna kvalitetssäkras innan de läggs till grund för den statliga kompensationen.

Stadskontoret föreslår därför följande tillägg i yttrandet under avsnitt 15.10.2 Förslag på finansiering:

”Malmö stad vill därutöver framhålla att kostnadsberäkningarna för reglerad barngruppsstorlek och personaltäthet bygger på osäkra antaganden. Beräkningarna utgår bland annat från en annan åldersindelning än den föreslagna regleringen och från antaganden om att kommunerna snabbt kan effektivisera organisation och bemanning. Malmö stad anser därför att kostnadsberäkningarna bör kvalitetssäkras innan de läggs till grund för den statliga kompensationen.”

Förslaget är att kommunstyrelsen godkänner förslaget till yttrande och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Ansvariga

Nicklas Löfström Nämndsekreterare
Ana Maria Deliv Avdelningschef
Jonas Rosenqvist Stadsdirektör